

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 755 din 13.10.2021

Dosar nr: 291/ 2020

Petiția nr: 2469/ 29.04.2020

Petent:

Reclamat: Ministerul Educației Naționale

Obiect: Petentul, cetățean de etnie romă și membru al unei asociații, consideră că prin Ordinul MEN nr. 4135/2020 se limitează dreptul la educație pentru elevii din comunitățile dezavantajate implicit pentru comunitățile de romi din România.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1.

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părții reclamate

2. Ministerul Educației Naționale cu sediul în Mun. București, Sector 1, Str. Gen. Berthelot nr. 28-30

II. Procedura de citare a părților

3. În temeiul art. 20, alin. 4 din OG nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4. Prin adresa nr. 3066/26.05.2020 a fost citat petentul iar prin adresa nr. 2469/26.05.2020 a fost citată partea reclamată, părțile fiind înștiințate de faptul că, având în vedere situația evoluției epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-Cov2, au posibilitatea de a trimite în scris puncte de vedere/ note scrise/ completări la petiție, precum și orice alte acte sau dovezi/ probe, soluționarea speței urmând a se face în lipsă, cu acordul părților din dosar, acestea având un termen de comunicare a modalității asupra căreia decid în legătură cu audierea părților conform procedurii comunicate în adresă (filele 6-7 la dosar).

5. De asemenea, petentului i s-a pus în vedere să își completeze petiția prin depunerea la dosar de probe/eventuale completări care vin în susținerea afirmațiilor și care dovedesc existența premiselor săvârșirii faptelor de discriminare.

6. Partea reclamată a depus la dosar un punct de vedere, document înregistrat cu nr. 3835//26.06.2020 (filele 13-21 la dosar).

7. Prin adresa nr. 4689/03.08.2020 au fost comunicate petentului înscrisurile transmise la dosar, respectiv punctul de vedere depus de partea reclamată (fila 22 la dosar).

8. Petentul nu a transmis la dosar concluzii scrise în termenul acordat în comunicare.

9. Procedură legal îndeplinită.

III. Susținerile părților conform obiectului dosarului

Susținerile petentului

10. Prin adresa nr. 2469/29.04.2020, petentul, în calitate de cetățean de etnie romă și de președinte al Asociației Partida Romilor Pro-Europa sesizează Consiliul cu privire la prevederile Ordinului MEN nr. 4135/2020.

11. În fapt, petentul arată următoarele:

11.1 În data de 22 aprilie 2020 a fost emis ordinul de ministru nr. 4135/2020, privind instrucțiunile pentru crearea și/sau întărirea capacității sistemului de învățământ preuniversitar prin învățare on-line. Documentul precizează măsuri specifice pentru desfășurarea procesului de învățare on-line din învățământul preuniversitar iar unele prevederi ale ordinului nr. 4135/2020, emis de ministrul educației, încalcă prevederile constituționale care definesc învățământul general, obligatoriu și gratuit în România deoarece limitează dreptul la educație pentru elevi din comunitățile dezavantajate, cât și pentru toți elevii care nu au confortul de a participa la cursurile online din diverse motive.

11.2 Astfel, petentul consideră că, neținând cont de situația extrem de dificilă a unui număr foarte mare de familii din mediul rural, din zone defavorizate, în care gospodăriile nu sunt racordate la rețeaua de energie electrică, la rețeaua de apă, acolo unde rețeaua și semnalul de internet încă nu au ajuns, acolo unde numeroase familii și copii au ca principală sursă de venit, alocațiile din prestațiile sociale acordate, conform legii, Ministerul Educației Naționale îngrădește dreptul la educație pentru sute de mii de copii și elevi din comunitățile dezavantajate din România și, în același timp, îngrădește dreptul la educație tuturor celorlalte copii și elevi din țară, care nu au condițiile de a participa la cursurile online din diverse motive.

11.3 Se arată că art 11, alin 1 și art. 12, alin 2 din respectivul ordin reprezintă un abuz și sunt dovada clară a încălcării unor drepturi fundamentale prevăzute atât de Constituția României, cât și de legislația în vigoare respectiv, Legea nr. 1/2011 a educației naționale.

- Astfel, la art. 11 alin. (1) din ordinul ministrului educației nr. 4135/2020, se regăsește următorul conținut: *“Părintele sau tutorele legal are obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a asigura accesul și participarea preșcolarului/elevului la activitățile de învățare on-line organizate de unitatea de învățământ.”*

În opinia petentului, părintele sau tutorele legal al elevului este obligat de a asigura toate măsurile și implicit resursele necesare elevului de a participa la procesul de învățământ online. Așadar, dispozitivele necesare elevilor pentru învățământul online, cum ar fi: desktop, laptop, tabletă sau smartphone, în cazul în care copiii și elevii nu le au încă, acestea trebuie achiziționate de către părinți în condițiile în care multe familii din țară nu au resursele necesare pentru achiziționarea dispozitivelor care să le asigure copiilor lor accesul la activitățile de învățare online, stipulate în același ordin.

-La art 12, alin 2 din Ordinul nr. 4135/2020, se prevede faptul că *“Elevul are obligația de a participa la activitățile de învățare on-line stabilite de unitatea de învățământ”*.

În opinia petentului, elevul nu poate participa dacă nu are materialele necesare minimale pentru învățământul online.

11.4 Petentul consideră că, având în vedere aspectele semnalate anterior, MEN prin ordinul ministrului educației naționale nr. 4135/2020, a încălcat numeroase prevederi legale în vigoare, dintre care subliniază: Constituția României, secțiunea “Dreptul la învățătură”: art. 32, alin (1), art. 32, alin (4), Constituția României, secțiunea “Egalitatea în drepturi”: art 16, alin (1), art 16, alin (2), Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare: art.1, alin (4), art.3, litera (a), “principiul echității, art.9, alin (3), art.12, alin (1), OG nr. 137 /2000, republicată, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare: art.1, alin (2) lil (e), art.2, alin (1).

15. Totodată, petentul consideră că prin ordinul nr. 4135/2020, Ministerul Educației Naționale exclude din procesul de învățământ zeci și sute de mii de copii și elevi ale căror familii nu au posibilitățile financiare necesare acoperirii materialelor și dispozitivelor de comunicare pentru învățământul online și, mai mult, consideră că, prin neasigurarea unor condiții minimale care să le garanteze tuturor copiilor și elevilor din România accesul egal la învățământ și la resursele educaționale, Ministerul Educației Naționale a făcut discriminare pe criteriu social și etnic, fiind în același timp și un mare abuz.

16. În concluzie, petentul solicită dispunerea măsurilor legale pentru înlăturarea tuturor formelor de discriminare cu solicitarea de a fi modificat ordinul MEN, până la reglarea tuturor neajunsurilor semnalate în prezenta petiție.

17. La dosar nu au fost depuse alte înscrisuri în susținerea celor declarate de petent.

Sușinerile părții reclamate

18. Prin adresa nr. 3835/26.06.2020, partea reclamată a depus un punct de vedere prin care, cu privire la sesizarea petentului, arată următoarele:

18.1 Situația prezentată de petent nu se încadrează în prevederile art. 2 alin. (1) din OG nr.137/2000 republicată, cu modificările și completările ulterioare.

18.2 Prin Decretul Președintelui României nr. 195/2020, prelungit prin Decretul Președintelui nr. 240/2020 s-a instituit starea de urgență pe teritoriul României și prin aceste două decrete, concomitent cu limitarea sau întreruperea activităților socio-economice, s-a îngădit exercitarea unor drepturi și libertăți fundamentale, în absența cărora, celelalte acțiuni desfășurate în contextul pandemiei de COVID-19, nu ar fi putut avea efectul scontat.

18.3 Începând cu data de 18.05.2020 a intrat în vigoare Legea nr. 55/2020 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de COVID-19 și în conformitate cu prevederile art. 53 din Constituția României, republicată, s-a restrâns exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți, în temeiul legii, în scopul, apărării ordinii, a sănătății publice, dar și a drepturilor și a libertăților cetățenilor.

Printre drepturile restrânse, numai în mod limitativ pe perioada stării de urgență, cât și pe perioada stării de alertă, a fost și dreptul antepreșcolarilor, preșcolarilor, elevilor și studenților, de a mai desfășura activități didactice prin interacțiune “ față în față” în unitățile și instituțiile de învățământ.

18.4 Ca urmare a suspendării tuturor activităților didactice ce impun prezența fizică a antepreșcolarilor, preșcolarilor, elevilor și studenților în unitățile și instituțiile de învățământ, nu au existat decât două posibilități:

- să nu se desfășoare niciun tip de activitate educațională/de învățare, respectiv nici activități de tip față în față și nici activități educaționale/de învățare în format on-line/asistate de tehnologie electronică;

- să nu desfășoare activități educaționale/de învățare față în față, dar să se desfășoare unele activități educaționale/de învățare în format on-line/asistate de tehnologie electronică.

18.5 Opțiunea rezonabilă a fost pentru cea de-a doua posibilitate, în acord cu ceea ce a constituit, de altfel, și opțiunea tuturor țărilor din Europa. Astfel, a fost emis OMEC 4135/21.04.2020 privind aprobarea Instrucțiunii pentru crearea și/sau întărirea capacității sistemului de învățământ preuniversitar prin învățare on-line, prin care s-au luat o serie de măsuri atât la nivelul MEC, al inspectoratelor școlare, cât și al unităților de învățământ.

18.6 Partea reclamată arată că elaborarea acestui ordin s-a realizat ca urmare a prevederilor imperative din Decretul nr.240/2020, stipulate la art.77 și art.78 din Anexa I, Măsuri de primă urgență cu aplicabilitate directă, Capitolul X, Domeniul educație și cercetare, reprezentând răspunsul instituțional la obligația/responsabilitatea MEC, ca minister de resort, de a stabili modul de derulare (organizare și desfășurare) a activităților a erarepuer ed ludom” iș mucerp ,”enilnO tamrof nî ,tnâmățăvni ed elirunalp nid” elementelor care nu pot fi parcurse în această perioadă”, fiind în acord cu prevederea art.3 alin.(2) din Decretul nr.240/2020.

Astfel, partea reclamată apreciază că prevederile art.II alin.(I) din ordin trebuie înțelese ca o obligație generală a părintelui de a asigura accesul și participarea preșcolarului/elevului la activitățile de învățare on-line, fără a exista o referire expresă la vreo obligație materială din partea acestora și fără a institui sancțiuni în cazul nerespectării sale, această obligație reprezentând, de drept, o particularizare a obligației generale inclusă la art.173 din O.MENCS nr.5079/2016 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, cu modificările și completările ulterioare.

18.7 De asemenea, partea reclamată arată că aceeași obligație generală a părinților este stipulată și la art.51 alin.(2) din Legea nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu modificările și completările ulterioare. În ceea ce privește prevederea alin.(2) al art.12, obligația precizată pentru preșcolari/elevi de a no elițătitvica al apicitrap”-line stabilite de unitatea de învățământ”, nu face decât să particularizeze, în raport cu învățarea în format on-line/asistată de tehnologie electronică, îndatorirea/obligația generală inclusă la art.14 lit.a) din Statutul elevului, aprobat prin O.MENCS nr.4742/2016.

18.8 Se arată că prevederile art.II și art.12 nu se aplică părinților și, respectiv elevilor care din motive obiective (spre exemplu, absența echipamentelor informatice și/sau a conectării la internet) nu pot participa la activitățile de învățare on-line. Pentru acești elevi sunt valabile prevederile art.15 alin.(2) din ordin care prevăd că "Unitățile de învățământ vor realiza planuri de recuperare și planuri remediale pentru elevii care în perioada suspendării cursurilor nu au putut participa, din motive obiective, la activitățile de învățare on-line. Acestea vor fi aplicate imediat după reluarea cursurilor".

18.9 Partea reclamată mai precizează faptul că Ministerul Educației și Cercetării, în calitate de autoritate de stat, și-a îndeplinit obligațiile ce-i revin prin punerea în aplicare a cadrului legal și asigurarea exercitării dreptului fundamental la educație, în condițiile situației stării de urgență și a stării de alertă, desfășurarea în această perioadă a activităților din planurile de învățământ în format online menținând conformitatea ordinului cu scopul legii și oportunitatea acestuia ce rezidă chiar din intenția emitentului.

19. În continuarea expunerii, partea reclamată consideră că se impun anumite precizări, după cum urmează:

- în situația de normalitate, în România desfășurarea învățământului preuniversitar presupune o interacțiune directă între cadrul didactic și elev, procesul educațional realizându-se în unitățile de învățământ însă, ca urmare a stării de urgență, instituită pe teritoriul României, această interacțiune a încetat, întrucât dreptul la sănătate nu numai al elevilor, dar și al cadrelor didactice, personalului auxiliar și nu în ultimul rând al părinților elevilor, conform Constituției României, republicată, trebuie respectat.

- în situația de fapt, ca urmare a pandemiei de COVID-19, s-au respectat în mod conjugat cele două drepturi fundamentale prevăzute de Constituția României, și anume: dreptul la sănătate și dreptul la educație.

- în contextul în care trebuie menținute unele măsuri în vederea prevenirii răspândirii noului coronavirus, s-a impus adoptarea unor măsuri pentru întreg sistemul național de învățământ. Astfel, măsurile referitoare la asigurarea învățării de acasă au avut și au următoarele obiective principale:

* menținerea comunicării între elevi și cadrele didactice și asigurarea continuității procesului de învățare/educațional, prin învățarea de acasă, în absența oricărui posibilități de învățare/forme de învățare, pentru această perioadă, în cadrul unităților de învățământ preuniversitar și universitar;

* asigurarea de premise favorabile în vederea recuperării de către profesori și elevi a temelor din perioada de suspendare a cursurilor, odată cu reluarea cursurilor din anul școlar curent;

* sprijin acordat elevilor din clasele a VIII-a și respectiv a XII-a/XIII-a în vederea pregătirii pentru susținerea Evaluării Naționale și a Examenului Național de Bacalaureat.

- în raport cu aceste obiective principale, MEC a avut în vedere o serie de procese și activități, între care:

* participarea elevilor la cursuri on-line prin conceperea și oferirea de către cadrele didactice a unor contexte educaționale/de învățare, prin intermediul diferitelor mijloace de comunicare electronică;

* identificarea instrumentelor și resurselor digitale, care pot fi utilizate la învățarea de acasă, asistată de tehnologie, centralizate în platforma DIGITAL pe educared.ro, în acest mod cadrele didactice având posibilitatea să selecteze instrumentele și resursele cele mai adecvate sau să-și creeze propriile resurse;

* colaborarea cu operatori din piața IT pentru folosirea aplicațiilor puse la dispoziția elevilor și profesorilor care au acces la TIC pentru derularea lecțiilor on-line;

* facilitarea accesului la cursurile de formare on-line, facilitarea accesului la resursele educaționale digitale, de exemplu Google Apps și Microsoft 365;

* diversificarea parteneriatelor educaționale încheiate de MEC cu diverși furnizori de soluții de continuare a procesului educațional în mediul on-line.

* asigurarea prin parteneriat cu TVR a lecțiilor televizate destinate pregătirii elevilor pentru Evaluarea Națională și Examenul Național de Bacalaureat, în special pentru cei care nu au acces la TIC.

* pentru pregătirea elevilor de acasă, în vederea susținerii examenelor naționale, Centrul Național de Evaluare și Examinare a realizat și realizează seturi de resurse de antrenament tip test care respectă modelul subiectului de examen și sunt însoțite de baremele aferente.

- Pentru elevii și cadrele didactice care nu au acces la tehnologie, unitățile de învățământ și inspectoratele școlare oferă sprijin prin transmiterea către elevi de resurse educaționale și sarcini de lucru.

- MEC are, ca prioritate, asigurarea cadrului necesar pentru încheierea situațiilor școlare pentru toți elevii și studenții din sistemul românesc de învățământ și susținerea examenelor finale, în condiții de siguranță pentru elevi și cadre didactice, sens în care au fost luate măsuri cu privire la anul școlar 2019-2020, pentru asigurarea accesului egal la educație.

20. Totodată, în ceea ce privește componenta accesului la internet, partea reclamată consideră că se impune a fi menționate prevederile art. 13 alin.(l) din OUG nr. 32/2001, pentru reglementarea unor probleme financiare: *“Începând cu anul 2001 finanțarea instituțiilor de învățământ preuniversitar de stat se asigură din bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale pe a căror rază acestea își desfășoară activitatea”*.

De asemenea, conform prevederilor art. 167 alin. (1) și (2) din Nr. 713 din 3 decembrie 2001 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 206/2000 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995:

(1) Finanțarea unităților de învățământ preuniversitar de stat se face descentralizat prin bugetele consiliilor județene/Consiliului General al Municipiului București sau prin bugetele locale. Repartizarea fondurilor pe unitățile de învățământ preuniversitar se face prin hotărâre a consiliului județean/Consiliului General al Municipiului București sau a consiliului local, pe baza metodologiei elaborate de Ministerul Educației și Cercetării, aprobată prin hotărâre a Guvernului, și cu asistența tehnică a inspectoratelor școlare.

(2) Finanțarea cheltuielilor de capital, de funcționare, de întreținere și de reparare a unităților din învățământul preuniversitar, precum și a bazei didactico-materiale, cu excepția celor prevăzute la alin. (5), este asigurată prioritar de către consiliile județene/Consiliul General al Municipiului București sau de consiliile locale din bugetele acestora, precum și din resursele proprii ale respectivelor unități. Din comisia de recepție a lucrărilor vor face parte și reprezentanți ai inspectoratului școlar județean și ai unității școlare”.

21. De asemenea, se arată că Ministerul Educației și Cercetării a inițiat și implementat proiectul “Internet în școala ta”, proiect prin care s-a realizat conectarea la internet broadband a unităților școlare din zona rurală și mic urbană” și care a asigurat conectarea la internet a unui număr de 2480 unități de învățământ preuniversitar de stat, din mediul rural și mic urban, începând cu luna iulie 2014. Pentru unitățile de învățământ preuniversitar de stat, care nu s-a conectat la internet în baza proiectului menționat mai sus, sarcina asigurării conectivității la internet, a revenit și revine unităților administrativ teritoriale, prin bugetele locale.

Pentru susținerea accesului la educație, Ministerul Educației și Cercetării a inițiat și Guvernul a adoptat Hotărârea Guvernului nr. 370/2020 prin care a fost aprobat Programul național "Școala de acasă" și pentru alocarea unei sume din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, prevăzut în bugetul de stat pe anul 2020, pentru Ministerul Educației și Cercetării. În cadrul acestui program urmează să fie achiziționate dispozitive electronice cu conexiune la internet, necesare dotării unităților de învățământ preuniversitar de stat în vederea facilitării activităților didactice la distanță pentru elevii din medii defavorizate, înmatriculați în unitățile de învățământ preuniversitar de stat, program care va fi derulat de către Ministerul Educației și Cercetării în anul 2020. Prin acest program se va asigura punerea la dispoziție în mod gratuit pentru toți elevii care nu au posibilitatea de a se conecta la internet (cca. 250.000 de elevi) din învățământ preuniversitar de stat, de tablete electronice, tocmai pentru a veni în sprijinul rezolvării acestei situații, respectiv de a facilita pentru toți elevii din România posibilitatea predării cursurilor on-line, pe toata perioada de suspendare a cursurilor în învățământul preuniversitar.

22. În concluzie, partea reclamată arată că Ministerul Educației și Cercetării, prin măsurile luate în condițiile intervenției inopinate a unor restricții privind desfășurarea activității, a menținut contactul elevului cu învățarea și nu există limitări a dreptului la educație, în condițiile în care niciun elev din România nu suferă prejudicii care să decurgă din luarea măsurilor de suspendare a cursurilor iar afectarea dreptului la educație nu poate fi susținută atâta timp cât finalitatea anului școlar nu este afectată pentru niciun elev.

23. Având în vedere cele prezentate în punctul de vedere, partea reclamată consideră că Ordinul nr. 4135 /2020 reprezintă una dintre măsurile administrative, care nu se aplică în mod singular, ci prin coroborare cu alte acte normative, instrucțiuni, ordine, prin care Ministerul Educației și Cercetării asigura securitatea raporturilor juridice în domeniul educației și asigură implementarea tuturor măsurilor necesare astfel încât efectele negative generate de pandemia de coronavirus SARS-CoV-2 să aibă un impact minim asupra sistemului de învățământ.

24. De asemenea, partea reclamată preciază că Ministerul Educației și Cercetării a depus toate diligențele pentru a asigura accesul și dreptul la educație al tuturor elevilor din România, ducând astfel la îndeplinire măsurile dispuse de autoritățile de resort pentru protejarea stării de sănătate a elevilor.

25. Partea reclamată consideră că plângerea petentului este neîntemeiată raportat la obiectul sesizării și la dispozițiile legale menționate anterior și solicit respingerea acesteia.

26. În susținerea celor menționate în punctul de vedere, partea reclamată nu a depus la dosar alte documente.

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Drept național și internațional aplicabil/ jurisprudența

Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

- Constituția României:
- OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare: art. 2 al. 1
- legislație specială, legislație internațională etc.

Principiile de analiză

Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „*principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale*”.

Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „*principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- la **situații egale** trebuie să corespundă un **tratament egal**,
- la **situații diferite**, *tratamentul juridic nu poate fi decât diferit. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat*”.

Suntem în prezența unei posibile **discriminări directe**:

- o persoană este tratată în mod nefavorabil;
- prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară;
- iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**:

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

24. **În fapt**, se reține că, prin petiția formulată și trimisă spre soluționare Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, acesta este sesizat cu privire la săvârșirea unei potențiale fapte de discriminare asupra copiilor din medii defavorizate, Colegiul director trebuind să analizeze în ce măsură elaborarea și implementarea Ordinului MEN nr. 4135/2020 limitează dreptul la educație pentru copiii care provin din medii dezavantajate ordin care, prin instituirea de școală online creează efecte discriminatorii pentru elevii care nu beneficiază de resurse de infrastructură și tehnologie în vederea participării la cursurile online.

25. **În drept**, Colegiul director se raportează la actul normativ care reglementează prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare, precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Astfel, Colegiul director analizează, în strânsă legătură, în ce măsură obiectul unei petiții întrunește, în primă instanță, elementele art. 2 al OG nr.137/2000, cuprins în Capitolul I Principii și definiții al Ordonanței și, subsecvent, elementele faptelor prevăzute și sancționate contravențional în Capitolul II Dispoziții Speciale, Secțiunea I-VI din Ordonanță. În măsura în care se reține întrunirea elementelor discriminării, așa cum este definită în art. 2, comportamentul în speță atrage răspunderea contravențională,

după caz, în condițiile în care sunt întrunite elementele constitutive ale faptelor contravenționale prevăzute și sancționate de către OG nr. 137/2000, republicată.

26. În considerarea incidenței obiectului petiției la câmpul de aplicare al OG nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de CNCD este administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile de litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare.

27. Potrivit art. 2, alin. (1) din OG nr. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată, *“prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”*.

28. Potrivit definiției discriminării, astfel cum este reglementată în OG nr.137/2000, Colegiul director precizează că în situația persoanelor tratate diferit, tratamentul în speță este datorat apartenenței lor la unul dintre criteriile prevăzute în textul de lege, art. 2 din OG nr.137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Colegiul director trebuie să analizeze dacă tratamentul diferit a fost indus datorită unui criteriu prevăzut de art. 2, alin.(1), respectiv rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenența la o categorie defavorizată, care să fi constituit elementul determinant în aplicarea acestui tratament. Condiția criteriului, ca motiv determinant, trebuie interpretată în sensul existenței ca circumstanță concretizată, materializată și care constituie cauza actului sau faptului discriminatoriu, și care, în situația inexistenței, nu ar determina săvârșirea discriminării. Astfel, natura discriminării, sub aspectul ei constitutiv, decurge tocmai din faptul că diferența de tratament este determinată de existența unui criteriu, ceea ce presupune o legătură de cauzalitate între tratamentul diferit imputat și criteriul interzis de lege, invocat în situația persoanei care se consideră discriminată.

29. Colegiul director analizează dacă în cazul semnalat de petent se întrunesc condițiile pentru existența unei fapte de discriminare. Pentru ca o faptă să fie calificată discriminatorie trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

a) existența unui tratament diferențiat a unor situații analoage sau omiterea de a trata în mod diferit situații diferite, necomparabile;

b) existența unui criteriu de discriminare conform art. 2, alin. 1 din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu modificările ulterioare;

c) tratamentul să aibă drept scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a unui drept recunoscut de lege;

d) tratamentul diferențiat să nu fie justificat obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluia scop să nu fie adecvate și necesare.

Astfel, se poate considera discriminare:

* o diferențiere

- * bazată pe un criteriu
- * care atinge un drept
- * dreptul să fie justificat

30. Raportat la obiectul petiției, Colegiul Director al CNCD are în vedere și dispozițiile art.2 alin.(3) din OG nr.137/2000, republicată privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, potrivit căruia: *„Sunt discriminatorii potrivit prezentei ordonanțe, prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute la alin. (1), față de alte persoane, în afara cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare”.*

31. Elementele discriminării indirecte sunt: o practică, criteriu, condiție aparent neutră care:

- dezavantajează anumite persoane, față de alte persoane,
- încălcând un drept drept,
- fără o justificare obiectivă.

32. Colegiul director este chemat să analizeze dacă în cazul semnalat de petent se întrunesc condițiile pentru existența unei fapte de discriminare. Sub aspectul incidenței prevederilor art. 2 din OG nr. 137/2000, republicată, relativ la definiția discriminării, Colegiul director precizează că în situația persoanelor tratate diferit, tratamentul în speță este datorat apartenenței lor la unul dintre criteriile prevăzute în textul de lege, art. 2, alin.1 din OG nr.137/2000, republicată. Un aspect definitoriu al discriminării îl constituie faptul că diferența de tratament este bazată pe o caracteristică, respectiv un criteriu interzis. Ca atare, tratamentul aplicat trebuie să fie diferit de cel care a fost sau ar fi aplicabil unei persoane dintr-un grup relevant în circumstanțe similare sau comparabile. Or, discriminarea directă presupune atingerea adusă beneficiului unui drept al persoanei discriminate tocmai datorită apartenenței acesteia la un grup (de exemplu, origine rasială sau etnică, religie, sex etc.) sau al unei caracteristici individuale (dizabilitate, gen, vârstă, boală cronică etc.). Din acest punct de vedere, discriminarea directă presupune o legătură de cauzalitate identificabilă între actul sau faptul diferențierii și apartenența la una dintre caracteristicile sau la unul dintre criteriile cuprinse în norma juridică și individualizate în cazul persoanei care este supusă discriminării. Această legătură de cauzalitate reiese din definiția cuprinsă în art. 2 al OG nr. 137/2000, în particular, prin utilizarea sintagmei „pe bază de”, dispunând că prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință „pe bază de (...)”. Legătura de cauzalitate presupune considerarea motivului sau a motivelor care au stat la baza actelor aplicate în cauzele de discriminare (tratamentul diferențiat) și impun a analiza dacă un criteriu interzis (origine rasială sau etnică, vârstă, dizabilitate, sex, religie, convingeri etc.) invocat de petent constituie un factor relevant sau determinant în acțiunea sau inacțiunea imputată părții reclamate.

33. Criteriul aparent neutru constă în condițiile impuse de art.II alin.(I) din ordinul MEN, care trebuie înțelese ca o îndatorire generală a părintelui de a asigura accesul și participarea elevului la activitățile on-line în raport cu învățarea on-line asistată de tehnologie electronică.

34. Colegiul director constată că la baza tratamentului diferențiat invocat stă criteriul categoriei defavoizate, elevii care nu dețin dispozitive electronice aflându-se într-o

poziție de inegalitate față de elevii din alte zone de confort, care pot participa la activitățile on-line stabilite de unitatea de învățământ în raport cu învățarea asistată de tehnologie electronică.

35. Privind justificarea obiectivă, prin jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că justificarea obiectivă și rezonabilă trebuie să:

- urmărească un scop legitim, și
- măsura să fie adecvată și necesară cu scopul urmărit, respectiv
- măsura aplicată trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit.

36. În analiza scopului legitim, trebuie analizată existența acestui scop raportat la dreptul atins prin diferențiere. Din apărările părții reclamate, Colegiul director reține că scopul legitim urmărit de aceasta, în calitate de autoritate de stat, a fost de a-și îndeplini obligațiile ce-i revin prin punerea în aplicare a cadrului legal incident și asigurarea exercitării dreptului fundamental la educație, în condițiile situației stării de urgență și a stării de alertă, desfășurarea în această perioadă a activităților din planurile de învățământ în format online menținând conformitatea ordinului cu scopul legii.

37. În contextul în care trebuiau menținute unele măsuri în vederea prevenirii răspândirii noului coronavirus, fiind necesară adoptarea și impunerea unor măsuri pentru întreg sistemul național de învățământ, Colegiul director acceptă ca o măsură adoptată de această instituție să aibă ca scop legitim menținerea performanței educaționale în învățământ și asigurarea învățării de acasă. În situația de fapt, ca urmare a pandemiei, trebuiau respectate în mod conjugat cele două drepturi fundamentale prevăzute de Constituția României, și anume: dreptul la sănătate și dreptul la educație.

38. Colegiul director constată că, în prezenta speță, au fost adoptate reguli care pot menține standardele impuse de prevederile ordinului emis de partea reclamată.

Prin măsurile luate în condițiile intervenirii unor restricții în desfășurarea activității de învățământ în perioada pandemiei, Ministerul Educației și Cercetării a menținut contactul elevului cu educația și învățarea, Ordinul nr. 4135/2020 reprezentând una dintre măsurile administrative care nu se aplică în mod singular, ci prin coroborare cu alte acte normative, instrucțiuni și ordine prin care ministerul a asigurat atât securitatea raporturilor juridice în domeniul educației cât și implementarea tuturor măsurilor necesare astfel încât efectele negative generate de pandemia de coronavirus SARS-CoV-2 să aibă un impact minim asupra sistemului de învățământ.

39. Prevederile art.II alin.(I) din ordin trebuie înțelese ca o obligație generală a părintelui de a asigura accesul și participarea preșcolarului/elevului la activitățile de învățare on-line, fără a exista o referire expresă la vreo obligație materială din partea acestora și fără a institui sancțiuni în cazul nerespectării sale, această obligație reprezentând, de drept, o particularizare a obligației generale inclusă la art.173 din Ordinul MENCS nr.5079/2016 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, cu modificările și completările ulterioare.

40. Prin urmare, în speța de față, Colegiul director constată că prevederile privind îndatorirea părintelui de a asigura accesul și participarea elevului la activitățile de învățare on-line constituie un scop legitim și nu limitează dreptul la educație pentru elevi din comunitățile dezavantajate sau pentru elevii care nu pot participa la cursurile online din diverse motive, astfel măsurile adoptate sunt justificate obiectiv.

41. Părintele sau tutorele legal al copilului școlar este obligat de a asigura toate măsurile pentru participarea elevului la procesul de învățământ online dar nu este implicit că aceștia trebuie să asigure resursele necesare elevului de a participa la procesul de învățământ online, prin achiziționarea dispozitivelor care să asigure accesul la activitățile de învățare online stipulate în ordin. Pe lângă instituirea acestui ordin, au fost adoptate și alte acte normative, ca de exemplu cel prin care a fost aprobat Programul național Școala de acasa (HG nr. 370/2020) privind asigurarea de dispozitive electronice pentru aproximativ un număr de 250.000 de elevi din învățământ preuniversitar de stat care provin din medii defavorizate.

42. Cu privire la cerința metodei adecvate și necesare, Colegiul director analizează dacă metoda aleasă pentru atingerea scopului dorit este una adecvată și necesară, adică dacă nu existau alte căi prin care se putea atinge scopul legitim urmărit, astfel încât să nu se genereze efectul de dezavantajare.

43. Colegiul director constată că partea reclamată a adoptat o metodă adecvată în atingerea scopului urmărit, măsura fiind justificată, având ca obiectiv împiedicarea răspândirii virusului Sars-Cov-2 pe perioada pandemiei, această măsură fiind una temporară prin care Ministerul Educației și Cercetării a depus toate diligențele pentru a asigura accesul și dreptul la educație al tuturor elevilor din România, ducând astfel la îndeplinire măsurile dispuse de autoritățile de resort pentru protejarea stării de sănătate a elevilor.

De asemenea, aceeași obligație generală a părinților de a asigura prezența elevilor la procesul de învățământ este stipulată și la art.51 alin (2) din Legea nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu modificările și completările ulterioare.

44. Ministerul Educației și Cercetării, prin măsurile luate în condițiile intervenției inopinate a unor restricții privind desfășurarea activității de învățământ, și-a îndeplinit obligațiile ce îi revind pentru menținerea contactul elevului cu învățarea și nu au existat limitări ale dreptului la educație. Nu au fost atinse drepturile la educație ale copiilor în condițiile în care niciun elev nu a suferit prejudicii care să decurgă din luarea acestor măsuri iar afectarea dreptului la educație nu poate fi susținută atâta timp cât nu a fost afectată finalitatea anului școlar pentru elevi.

În speță sunt aplicabile următoarele prevederi legale, Legea educației naționale nr. 2/2011 care prevede:

Art. 2, alin. (4): *„Statul asigură cetățenilor României drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare.”*

Art. 3: *„Principiile care guvernează învățământul preuniversitar și superior, precum și învățarea pe tot parcursul vieții din România sunt:*

a) principiul echității - în baza căruia accesul la învățare se realizează fără discriminare;”

45. Astfel, Colegiul director constată că nu se întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, nu vizează încălcarea unui drept și nu au fost atinse drepturile elevilor din medii defavorizate, implementarea acestor prevederi fiind justificată de o măsură cu impact pozitiv pentru politica de educație și învățământ, de dezvoltare comunitară. În caz contrar, astfel de măsuri, nejustificate de un scop legitim pot genera efecte discriminatorii.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din OG nr. 137/2000 privind

prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Nu se întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare conform O.G. 137/2000, republicată, măsura este justificată obiectiv pentru un scop legitim. Nu este drept încălcat.

2. Se va transmite părților o copie a prezentei hotărâri.

V. Modalitatea de plată a amenzii:

Nu este cazul

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și a Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 13.10.2021 au fost: DIACONU ADRIAN NICOLAE – membru, GRAMA HORIA– membru, MOȚA MARIA– membru, LAZĂR MARIA – membru, HALLER ISZTVAN – membru, – membru, OLTEANU CĂTĂLINA – membru, JURA CRISTIAN – membru, POPA CLAUDIA SORINA - membru

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din data de 24.03.2020.

**AZTALOS CSABA FERENC
Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD**

Redactat/Motivat: AND/FL

Data: 03.12.2021

Notă: Hotărârile emise de Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și a Legii 554/2004, a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.